

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld., in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. Vse inserate zunaj Kranjskega sprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse Nr. 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 5.

Št. 20.

V Ljubljani, 31. oktobra 1889.

Leto VI.

Obseg: Stroji za čiščenje in prebiranje žita. — Poročilo deželnega odbora glede trtne uši po Kranjskem. — Pitanje. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Stroji za čiščenje in prebiranje žita.

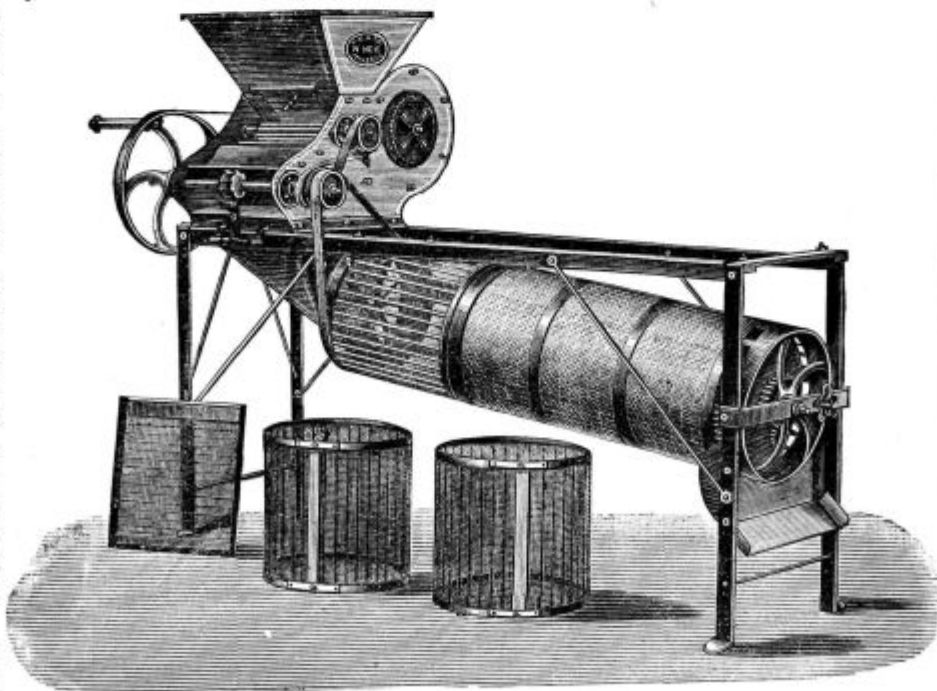
Mnogokrat smo v tem listu že poudarjali, da neuspešnemu kmetovanju niso vzrok le neugodne časovne razmere in slabo vreme, ampak tudi malomarnost gospodarjev. Malomarnost imenujemo tudi setev slabega žitnega semena. Res se je v tem že veliko na boljše obrnilo, a ne še dovolj. Ako hočemo pridelati dosti lepega žita, moramo posejati najlepše semensko žito brez najmanjšega plevelnega zrnja. Iz slabega zrna vzraste medla rastlina, ki ne more obroditi lepega zaroda, in plevelno seme zmanjša pridelek in dobiček, ker plevel zelo podražuje užo tako dovolj drago pridelovanje. Vsak gospodar imej v čislj resnično prislovico: kakeršna setev, taka žetev. Ako treba za dobro žetev dobrega semena, kako ga dobiti. Se-

mensko žito moramo skrbno prebrati, odstraniti vsa slaba in lahka zrna ter tudi strta in pazno odbrati vse plevelno seme. Kdor nima mnogo polja in dovolj delavnih rok, lahko to naredi ob slabem vremenu po zimi ali pa

sploh zvečer, kadar ni drugega važnejšega opravka. Kdor pa rabi mnogo semena, ta si pa užo mora v ta namen omisliti strojev, kakeršnih je sedaj prav dobrih dobiti. Pa tudi za skupni nakup so ti stroji prav pripravi, ker več posestnikov skupaj laže vzmore kup, in lahko jih rabijo zvrstoma, ne da bi drug drugega kaj mudili. Podružnice naše družbe so to uvidele, zato si je užo večina take stroje omislila, in kmetovalci so nad vse ž njimi zadovoljni.

Današnji čla-

nek naj opozarja naše gospodarje v novič na te prekrstne stroje one pa, katerim niso še znani? seznanja ž njimi.

Podoba 36.

Ti stroji, katere imenujejo žitočistne stroje ali žitne čistilnice, ali s francoskim imenom „trijer“, narejeni so tako, da izpihajo iz žita vse pleve ter lahka plevelna in sploh gluha žitna zrna in ločijo potem žito v strta, majhna in dobra zrna.

Navadno so trijerji tako narejeni, da so za čiščenje pšenice in rži ali pa za čiščenje ječmena in ovsas. Z menjavo sit in pločevinastih valjarjev rabi pa vsak trijer lahko v različne namene, kakor za ločenje soržice in za čiščenje vsakovrstnega žita.

V nastopnih vrstah omenjamo trojih trijerjev, podobe pa kažejo, kakšni so. Podoba 36. kaže navaden trijer za čiščenje rži in pšenice ali ječmena in ovsas. Tako velik trijer, kolikerkoli pri nas rabijo ter očistijo v eni uri 8 do 10 mernikov, stoji 95 gld., ako čistijo zraven pšenice in rži tudi ječmen in oves, pa 5% več.

Podoba 37. kaže trijer, ki poleg ponavadnega, uže omenjenega dela tudi prebira seme in loči v najboljše, srednje in slabše blago. Tak stroj stoji 115 gld., če je prirejen za vsa žita, pa 5% več.

Podoba 38. predločuje trijer, ki ne čisti samo, ampak tudi loči pšenico od rži ali oves od ječmena. Stroj, ki očisti in loči v eni uri preko 5 mernikov, stoji 110 gld.

Razen strojev te velikosti dobili je tudi manjših (katerih pa ne priporočamo) in večih.

Sloveča tvrdka N. Heid v Stockerau-u pri Dunaji prodaja po teh cenah trijerje, ki so dobro in pošteno

izdelani. Kdor pa naroči po naši kmetijski družbi, dobi vsak stroj nad 10 gld. ceneje.

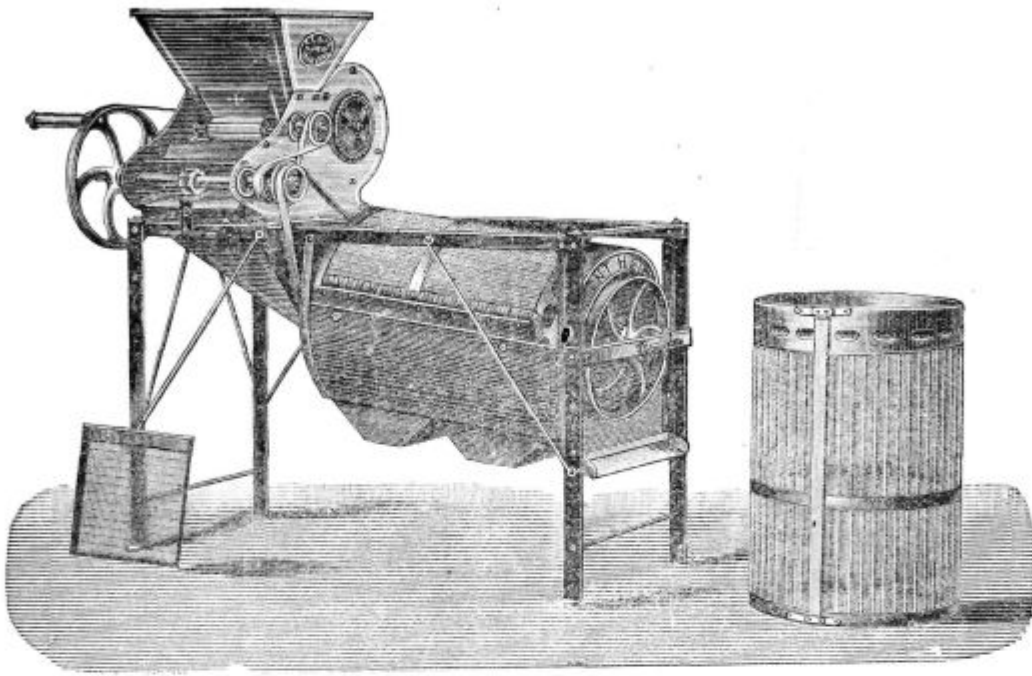
Poročilo deželnega odbora glede trtne uši po Kranjskem.

Pri Grmski šoli zasadile so se že leta 1887. tri 2650 ^m/₂ velike parcele, polovico s trto riparijo, polovico pa z jorkmadejro, kateri prav dobro rasteta, tako da je bilo letos ob tečaju za vinogradnike in gornike tem brezplačno moči dati več tisoč rezanic. Prihodnjo spomlad se bode morebiti že lahko oddalo 100.000 rezanic, ker se je leta 1889. v trtnici posadilo še 4000 trt solonis. V Smolinji vasi se je leta 1887. prekopal del starega vinograda (3000 ^m/₂) in obsadil z jorkmadejro, da se bodo s tega nasada dobivale rezanice teh trtni uši kljubujočih trt.

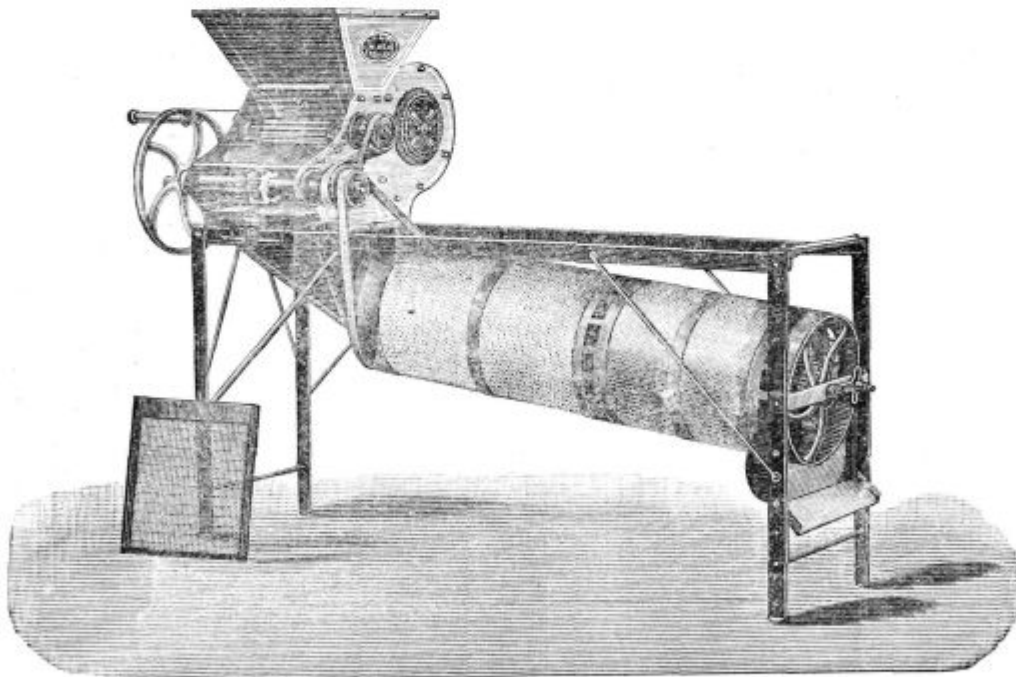
Za podpore, dovoljene od slavnega deželnega zbora, poprosilo je deželni odbor 38 vinograd-

nikov iz občine Slapenske v okraji Vipavskem. Prosili so, da bi se jim za zasaditev novih vinogradov brezplačno dale potrebne ameriške trte in dovolile denarne podpore za troške novih nasadov.

Deželni odbor je najprej prosil občinsko predstojništvo na Slapu, naj potrdi, da so prosilci v smislu deželno-zborskega sklepa v resnici neimoviti, ob enem pa

Podoba 37.

Podoba 38.

tudi c. kr. deželno vlado, naj bi iz Kostanjeviške trtnice prosilcem brezplačno prepustila potrebne trte, ker jih po deželnih trtnicah ni še pripravnih. Ker je Slapensko županstvo sporočilo, da so vsi prosilci neimoviti, sklenil je deželni odbor dovoliti po 5 gld. podpore tistim vinogradnikom, ki bodo po 100 štirjaških sežnjev zemlje zasadili z ameriškimi trtami. Vzlic temu pa le ti posestniki letos, kakor kaže, niso nič sadili.

Pač pa je več posestnikov iz Lož in Podrage dobilo ameriških rezanic iz državne trtnice v Kostanjevici, in sicer ne brezplačno, ampak po 6 do 10 gld. za 1000 šib.

Trtna uš se strašansko množi po vinogradih, ne le dolenskih, ampak tudi Vipavskih. Po naznanilu c. kr. deželne vlade z dne 1. julija 1879. prišla se je trtna uš:

1.) v okrajnem glavarstvu Krškem 665 parcel, 2.) v okrajnem glavarstvu Novomeškem 63 parcel, 3.) v okrajnem glavarstvu Črnomaljskem 74 parcel in 4.) v okrajnem glavarstvu Postojnskem 197 parcel.

Koliko se je razmnožila trtna uš leta 1889., o tem ni nikakih podatkov, ker vsled razpisa c. kr. poljedelskega ministerstva z dne 21. maja 1889 zvedenci, kakor je bilo do sedaj navada, nič več ne smejo preiskovati po posameznih občinah celih prostranih vinogradov, če se po njih nahaja uš. Uradno in ob državnih troških preiskovati je zdaj vinograde le še, kadar se ovadijo kje sumna znamenja o trtni uši. Ovaditi pa so dolžni vinogradniki sami, osobito pa trtošne krajne komisije, ki so ustanovljene, da podpirajo vinogradnike in oblastva. Da pa je krajnim komisijam mogoče svojo dolžnost izpolniti, treba je, da o pravem času prehodijo in preiščejo, kakor jim veleva poučilo, vinogradne kraje in potem, odgovarjaje na vprašalne, pole poročajo političnim okrajnim oblastvom o svojem opazovanju. C. kr. deželna vlada mora strogo gledati na to, da krajne komisije odločene jim vinograde pregledajo najmanj po enkrat v letu — najprimerneje med 15. junijem in 15. avgustom — bodisi skupno ali pa posamezi ter naznanijo svoje opazovanje oblastvu, da se, če bi bilo treba, uradno preiščejo dotični vinogradi.

V zadnjem letnem poročilu tehniškega voditelja komisije za uničevanje trtne uši, katero je priobčila c. kr. deželna vlada, omenjeno je nadalje, da je bilo v državni trtnici Kostanjeviški leta 1888. 144.800 rezanic od trte riparije, potem 1220 solonis in 200 jorkmadejre na razpolaganje, oglasilo pa se je 209 strank za 72.742 rezanic, tako da jih je ostalo še 72.058.

Spomladi leta 1887. v trtnici Kostanjeviški zasajene vrste neposredni rodečih ameriških trt, in sicer 100 rupestris, 100 Othello in 50 Cunningham, katere so se naročile s Francoskega, vzrasle so prav dobro. Trta Othello (črna) rodila je že letos grozdje, ki je bilo ob začetku meseca septembra že popolnoma črno in sladko brez vsakega neprijetnega zemeljskega okusa, ki ga imajo večinoma vse neposredne rodeče trte. Leta 1888. iz Montpellier došlih trtnih vrst, namreč: Riparia portalis, Herbemont, Jaquez, Elvira, Othello, Hundigton, Senasqua, Riparia gloire du Montpelier, Rupestris, Vialla, Cunningham, vseh skupaj 8279 največ neposredne rodečih trt, pognalo je do 50 %. Izmed nasadov zasebnikov, ki so poskusili ameriške trte zasaditi, navaja poročilo nasade po vinogradih Fr. Gregoriča v Gadovi peči, grofa E. Auersperga na Šrajbarskem turnu in dr. Namorša v Veliki dolini. — Z razpisom z dne 21. junija 1888., št. 8593, naročilo je visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo pozvedovati, kako bi se v davčnem okraji Črnomaljskem zasadila ameriška trtnica. C. kr. okrajno glavarstvo v Črnomlju je v ta namen nasvetovalo, v najem vzeti vrtno

parcelo poleg pristave grajščaka Sladoviča v Loki. Na željo c. kr. deželne vlade je vodja deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole v Grmu meseca marcija 1889. leta ogledal tist delež in ga v napravo trtnice spoznal za pripravnega. Tudi za Vipavsko dolino se bode napravila trtnica z ameriškimi trtami, ker so že dotične obravnave s posestnikom v to prikladne parcele ugodno dovršene. V več slučajih, ko so se vinogradniki oglasili pri vladi, da bodo zasadili vinograde z ameriškimi trtami, privolil je v to tudi deželni odbor. — Da bi se vinogradno prebivalstvo praktično poučilo, kako se najbolje in najuspešneje požlahtnjujejo trte, nasvetovalo je šolsko vodstvo v Grmu tridneven pouk za gornike in vinogradnike, da bi se učili, kako se sade in požlahtnjujejo ameriške trte. Tega pouka, ki je trajal od 21. do 23. marcija v Grmški šoli, udeležilo se je 34 oseb iz Krškega in Novomeškega okraja. Vsled ugodnega uspeha osnoval se je meseca junija še en tečaj, da bi se vinogradniki poučili o požlahtnitvi zelenečih trt, toda udeležilo se ga je le malo oseb. (Konec prih.)

Pitanje.

Meso, ki ga prinašajo na trg, je navadno dvoje vrste: tolsto in medlo, dobro in slabo, slabega je največ. Kdor vedno dobro meso kupuje, skoro si misliti ne more, kako je „medlo“ meso, ki ga prodajajo po ceni na trgu. Dobro meso se dvakrat ali pa tudi celo trikrat tako drago plačuje, kakor slabo. To je zapeljalo živinarje, da pri krmljenju le na to gledajo, da bode živina debela.

Kako se pa more živina tako rediti in krmiti, da konsument ne bode dobil mesa pokritega z 1 do 2 palca debelim lojem, pa tudi ne takega, ki obstoji iz mehkih, tenkih in medlih vlakenc? Kako ravnati? Prvi pogoj je, da se mlada živina dovolj giblje, da telet no privezujemo ali priklepamo, dokler niso eno ali dve leti stara, v tem času jih moramo dobro krmiti — vender pa tudi ne smemo dva ali tri mesece starih na plano goniti, da bi potem morala dolgo časa vse mogoče prenašati in trpeti, dokler niso izpolnila dveh ali treh let, na kar pa jih po dandanes navadnem načinu tako pitajo, da jim odvzamejo vsakeršno gibanje ter jim dajo preobilo ogljenčaste krme. Ni se treba čuditi, da tako vzrejena žival nima dovolj razvitih mišic, katere so na debelo s skoro neužitno tolščo prevlečene. Če hočemo meso zboljšati, moramo pospeševati razvoj mišic ne le s privajanjem primernemu gibanju, ampak tudi s primernim krmljenjem. Primerno krmljenje pospešuje neprestano zdravo in normalno rast, s krmo pa, v kateri je veliko beljakovinskih in dušičastih snovi, dobivajo živali snovi, iz katerih je sestavljeno medlo meso. Tudi moramo pomisliti, da živali krme, katera provzročuje vročino in dela tolščo, ne morejo predelati v medlo meso, koristna je pa taka krma, če tolšče želimo ali je potrebujemo, ker z dušičastimi sestavinami dela tolščo. Živalim, ki so vzrejene pri nizki temperaturi in se krmijo obilno z ogljenčasto pičo, nabira se rada po vrhu tolča, živali, katere imamo v gorkih, pripravnih hlevih in ktere dobivajo dovolj beljakovinske krme, pa imajo sočno, žilasto in lepo podraščeno meso.

Razne reči.

— Znamenja čistega medu. Kakor pri vinu, tako tudi pri medu večkrat niti znanost ne more natančno določiti, koliko je čist. Strogo znanstvena preiskava je pa tudi pretežavna, ter je navaden človek tudi skoro zvršiti ne more;

zatorej hočemo povedati nekatera navodila, po katerih se hitro preverimo o čistoti medu, če tudi ne prav zanesljivo. Če se med ni nikoli še močno razgrel, kristalizuje v malo mesecih, ko so ga nabrale čebele; nekatere vrste medu kristalizujejo že v nekaterih tednih. To kristalizovanje je gotovo znamenje pristnosti njegove. Če pa med, že jedenkrat ali večkrat razgret, neče več kristalizovati, ostane čisto več mesecev tanko tekoč, in če bi tudi kristalizoval, je le redkokrat enakomerno zrnast. Če se je medu kaj primešalo, precej zanesljivo spoznamo, če ga nekaj žlic denemo v alkohol in dobro premešamo ter čez nekaj časa preiščemo, če niso zaostali kakšni kosmi; če se je to zgodilo, gotovo se je medu kaj primešalo, kajti čist med se raztopi v alkoholu. Pa tudi po duhu lahko sklepamo, če je med čist, kajti vanj navadno primešavajo glikose (krompirjev sirup ali pa raztopino pesnega cukra), ki imajo nekaj poseben duh po patoki, kterga nos hitro spozna.

— **Lov mladih lisic po njih brlogih.** Gozdar Schwager v Schönwaldu je objavil novo dobro metodo za lov mladih lisic po njih jamah. Pri izkopavanju mladih lisic se večkrat prigodi, da se razbeže v več lukenj in se razkrope. Ker se luknje po več krajih prekopljejo in tudi zaspo, ne zasledi jih tudi pes jazbečar dostikrat ne, in tako se prigodi, da vzlic vsemu prizadevanju ne dobimo vseh lisic. Vselej se nazadnje potolažimo z mislijo, da jih morda ni bilo več. Za posamične ostale mlade lisice pa stare ravno toliko grabijo in v skup znašajo, kolikor so poprej vsem. Da se pa temu izogne, imenovani gozdar ne izkopava več mladih lisic s psom jazbečarjem, ampak jih lovi na nastopni način. Ob vходу luknje izkoplje navpično ravno steno, in sicer odkoplje toliko od luknje, da je nad njo še nekaj zemlje. Od zdolaj, torej pod luknjo, izkoplje jamo okoli 1 do 1,5 metrov široko in globoko, ki jo pa s počez položenimi drogovi in mahom popolnoma zatemni. Ker leže drogovi na tleh nad luknjo, je izhod iz nje popolnoma prost in mlade lisice bodo — poznajoč le jeden svetel izhod — kar popadale v jamo, za katero ne vedo. Vsaka posamična lisica do zadnje bode tako dolgo tavalala okrog, da dobi druge, to je, da se ujame. V eni noči se bodo vse mlade lisice polovile. Bati se pa ni treba, da bih že prvo noč stara lisica osvobodila, razmaknivi drogove v stropu. Ta način lisičje lovi je izvrsten in tudi zato boljši, ker jam ni treba zasipati. Samo tedaj je delo težavnejše, če je več lukenj, od katerih se morajo one, ki so najbolj shojene, s kako pastjo zavarovati ali pa vsaj z lesom zadelati.

— **Hladilno pijačo,** prijetno, čvrsto in šumečo, napraviš če v vedro vode deneš 500 do 700 gramov medu, skupaj razgreješ, potem pa pustiš da v odprtem vedru zavre, kar se hitro zgodi, če prideneš nekaj olóvih droži (Bierhefe). Ko je pijača zavrela, napolniš takoj prvi dan ž njo slatinske steklenice, dobro jih zamaši in postavi v kak hladen kraj. V osmih dneh je ta zmes dobra za pitje ter je boljša nego marsikaka druga pijača.

— **Navadni vodni trst** je, če se požanje julija in avgusta meseca, kadar cvete, zelen in posušen dobra krma konjem in govedom, pokladati pa jo je najbolje uprežni živini, kadar dela. Za krave pa trstje ni.

— **Kako hraniti klobase po leti.** Če nimamo sušilnice, denimo klobase in gujati v dobro zaprto sobno peč in jih zaspimo s presejanim pepelom, ali jih pa zavijmo v papir in denimo v pepel.

— **Čehati ali strgljati konje** je ravno tako potrebno kakor krmiti jih, kajti koža ima veliko luknjic, skozi katere vedno uhajata vlaga in para, kateri nista več za kri porabni. Poleg tega je v koži na tisoče malih žlez, katere izločujejo oljnato tvarino, ki dela kožo mehko in voljno. Koža se pa tudi vedno obrablja. In ravno te odločke, katere nadomešča nova rast in ki so kakor suhe luskinje po koži, treba je z glavnikom in s ščetjo odpravljati. Če se pot posuši po koži ter ostane po njej nesnaga, zamaše se luknjice, koža otrdi in se

krči, in prijemati se je začenja kaka bolezen. Vse to pa preprečimo, če konja pogostoma čehamo in češemo.

— **Lesene posode obvarujemo v kleti, vlažnosti in plesni** če jo poprej namažemo s firnežem, ki ga dobimo, če 8 delov kolofonije in 1 del lanenega olja vkup stopimo. S firnežem pa moremo prevleči le stvari, ki so popolnoma suhe, in rabiti ga moramo gorkega.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 147. Kako se naredi, da postane iz suhega špeha sevrt mast bela? (J. S. v Č.)

Odgovor: Da je suh špeh rjav, prihaja od dima in od razkrojenih snovi. Kar je dimastega, mislimo, da se i tako odloži pri cvrenji, drugo je treba odstraniti kemijski, drugače ni mogoče. Priporočamo Vam poskusiti z jedkim lugom. Vzemite nekoliko jedkega natrona (natrium hydroxid), ki ga dobite v lekarni, raztopite ga v vodi in kuhajte mast ob majhni toploti nekaj časa ž njim vred in mešajte ves čas dobro. Ako se mast prične beliti, delajte to toliko časa, da je bela. Potem jo dobro izperite, da gre ves lug in vse njegova spojine iz nje. Ako se Vam poskušnja posreči, lahko potem ves špeh tako ubelitate. — Mast tudi ubelitate, ako jo prav pridno gnetete z raztopino od pepelika (potašel) in apnene vode ter jo potem dobro izperete.

Vprašanje 148. Ali je mogoče, da bi dobil kedaj naš vrhniški sodni okraj, ki je jako velik ter ima mnogo veliko vredne živine, živinozdravnika? Na kak način bi se morali potegovati za živinozdravnika? (Županstvo v Borovnici).

Odgovor: Živinozdravništvo je pri nas še zelo nedostavno. Vladni, to so c. kr. okrajni živinozdravniki, nastavljeni so tam, koder so nastanjena glavarstva. Take živinozdravnike imajo sedaj povsod razen Litije, Logatca, in Radovljice. V Logatci in v Radovljici sta zasebna živinozdravnika, katera dobivata malo podporo od dežele. Pa tudi ta glavarstva bi dobila okrajne živinozdravnike, ako bi se občine z vsemi silami potegnile za nje. Tega se pa ni nadejati, ker je večina občin premalomarna. Popolnoma nepotreben, vsaj ob sedanjih razmerah, ko imamo v Ljubljani šest živinozdravnikov, je ljubljanski okrajni živinozdravnik. Tega naj bi premestili na pr. v Litijo. Na Štajarskem so tudi deželni živinozdravniki, no teh se mi še ne smemo še tako brž nadejati, ker je dežela i tako uže silno obremenjena. Vi vprašujete, kako bi dobili živinozdravnika? C. kr. okrajnega živinozdravnika ne morete dobiti na Vrhniko, deželnega tudi ne pač pa od dežele podpiranega. Po našem mnenju bil bi pravi pot tale: Vrhnikiški okraj, t. j. vse občine tega sodnega okraja vprašale naj bi deželni zbor, kolikšno subvencijo bi bil voljan dajati živinozdravniku, ki bi se nastanil na Vrhniki. Občine same bi se pa tudi zavezale nekaj prilagati k redni plači živinozdravnikov, na kar bi se mesto razpisalo. Plača bi gotovo ne bila dobra, a vender bi se gotovo oglašil kateri živinozdravnik, češ, da bode dobival dovolj zaslužka. Posamezniki bi morali seveda klicati njega, a ne mazačev, ter mu tako njegov obstanek zagotoviti. — Ako pa poznate večino Vaših občin in pa kmetovalce, lahko uže precej zdaj veste da se to ne da izvesti, kajti naši ljudje tarnajo, a sami si pa nočejo pomagati.

Vprašanje 149. Ali sme zdraviti živino živinozdravniški pomagatelj, ki se je izučil v ljubljanski šoli pod pokojnim dr. Bleiweisom in dobil tudi dobro šolsko spričalo? (J. K. v J. na Notranjskem.)

Odgovor: Izšolani učenci nekdanje živinozdravniške šole v Ljubljani imajo pravico kot živinozdravniški pomagatelj živino zdraviti.

Vprašanje 150. Edin pridelek, ki je letos pri nas še kaj vreden, je turščica. Nje robkanje je pa kaj zamudna reč ter ima tudi mnogo nepravil. Rad bi to delo hitro opravil, in sicer s kakim strojem, ki naj pa ne bode predrag. Kak stroj mi priporočate, in kje ga je dobiti? (A. Ž. v G.)

Podoba 39.

Odgovor: Za robkanje kaj pripraven in dober stroj je tak, kakeršnega kaže podoba 39. S tem strojem se hitro in brez truda dela, ne stoji pa niti 5 gld.

V Ljubljani prodaja te stroje g. Andr. Druškovič na mestnem trgu.

Vprašanje 151. Dobili smo od posestnika na Dolenjskem pismo, katero veli: „Kaj hočejo nam očitati, da nismo škropili svojih vinogradov, saj jih tudi vinarska šola v Grmu, ki naj nam bode v vzgled, ni škropila!“ Resnici na ljubo in v odgovor temu zavodu bodi tu javen

odgovor: Vodstvo vinarske šole v Grmu namenilo je škropiti šolske vinograde, za kar si je pripravilo potrebnih škropilnic. Ko se je peronospora pričela kazati, naročilo je modre galice, a od nikoder je ni moglo dobiti. Tudi nam v Ljubljano je pisalo, da je tukaj priskrbimo, a nismo mogli ustreči, ker je ni bilo uže dobiti. Pismo leži še pri nas v pisarni. Kolikor je bilo v Ljubljani galice, poprodali so vso na Notranjsko. Ker se pa peronospora pokaže po gorkih krajih prej, nego po hladnejših, zato so jo Vipavci in Primorci tudi prej imeli. Ti so kmalu vso galico pokupili, in ko je bilo treba škropiti na Dolenjskem, Štajarskem itd., ni je bilo skoraj več dobiti. V fabriki velja $\frac{1}{2}$ galice preko 34 kr., a na Štajarskem plačevali so jo po 90 kr. $\frac{1}{2}$ galice, a niti za to ceno je niso naposled dobili. V Dalmaciji so škropili skoraj vse vinograde, in tam se je namestništvo, katero je bilo zaradi galice v veliki zadregi, obrnilo na Dunaj do ministerstva. Ker tudi na Dunaji ni bilo uže galice dobiti, odredilo je kupčijsko ministerstvo telegrafoma, da morajo vsi telegrafski uradi dalmatinski oddati občinam toliko galice, kolikor jim je le mogoče. Pri telegrafu namreč tudi rabijo modro galico. Razen tega je pa dunajski novni urad (Münzamt), ki dela galico za telegrafske postaje, poslal vso svojo galico v Dalmacijo. Iz tega odgovora sledi: ako grnska šola ni škropila svojih vinogradov, opravičena je ob takih razmerah popolnoma, zlasti ko je imela najboljšo voljo.

Vprašanje 152. Kadar je pri nas na Dolenjskem slabo vino, tedaj vinščak ne trpi škode samo zaradi nizke cene, ampak pokvari se jim ga tudi neizmerno veliko. Jaz sem ga pridelal še precej, a malovredno je in pošteno kislo. Kisloba me ne straši, pač pa se bojim, da se mi vino po leti ne izpriidi. Kako naj naredim vino stanovitno? (J. P. v Ž. v.)

Odgovor: Da se vino po leti kvari, prihaja od tod, ker je malo močno, ali z drugimi besedami, ker ima premalo alkohola ali špirta v sebi. Alkohol se ob kipenji (vrenji) dela iz gladu, zato je vino toliko močnejše, kolikor slajše je bilo grozdje. Iz tega izvira, da lahko naredimo slabo vino stanovitno, ako mu dodenemo alkohola. Ako pa dodenemo alkohola (špirta), in če še tako finega, pozna se vinu na okusu. Alkohol je pa vsled visokega davka tudi predrag, zato priporočamo dodeti precej sedaj, ko vino še kipi, sladkorja. Iz vsakih dveh

kilogramov sladkorja na hektoliter mošta dobi vino za en odstotek več alkohola. Sladkor namreč pokipi kakor slad, ki je v grozdju. Za dolenjska vina je letos uže kakih 6 $\frac{1}{2}$ sladkorja na hektoliter potreba. Mošt sam ter tudi pridejani sladkor pa morata še to jesen pokipeti, o božiči pa je vino v zdrav in dober sod pretočiti. Na Dolenjskem pa po mrzlih zidanicah mošt ne more popolnoma pokipeti, puščajo ga na drožeh, kadar pa pritisne vročina, prične še nerazkrojeni slad kipeči, vzdigne drožje, ki je vsled pomankanja alkohola po zimi gnilo, in vino se izpriidi. Ako hočejo Dolenjci letošnje svoje vino ohraniti pa tudi dobro prodati, ne ostane jim drugega, nego ravnati se po tem le „receptu“: Moštu dodejati sladkorja, kolikor več, tem bolje, v zidnici s kurjavo ohraniti toliko časa toploto 18°. da mošt pokipi, o božiči pa vino v zdrav in čist sod pretočiti.

Gospodarske novice.

* **Glavni odbor o. kr. kmetijske družbe kranjske** je, kakor pretekla leta, tako tudi letos vložil prošnjo do vis. deželnega zbora za podporo v prospeh kmetijstva v l. 1890. V prošnji je posebno poudarjal potrebno razširjanje dobrega semena, in to zlasti glede na letošnje slabo letino, dalje je poudarjal rakovo rejo, povzdigo živinoreje in boj proti peronospori. Kakor je gotovo pričakovati, vzprejet bode letos v deželnem zboru zakon za povzdigo živinarstva. Ako se to zgodi, treba bode družbi izdatne podpore, če hočemo, da se prične zakon ob ugodnih razmerah izvrševati. Ravno tako pa potrebuje družba tudi izdatne podpore, da bode mogla uspešno podpirati vinščake ob boji proti peronospori.

* **Ovni frizijskega plemena** so dospeli konec oktobra meseca v Ljubljano, in sedaj jih imajo uže vsi tisti, katerim jih je glavni odbor priznal. Ovne je priskrbel družbeni predsednik živinorejskega društva v Hebu na Češkem, kateri jih je osebno kupil ta mesec na severnem Nemškem. Ako se bode to pleme privadilo našim tlem in našemu podnebjju, bode velike koristi za našo ovčjo rejo, kajti pleme je veliko večje, ima fino volno in je tako mlečno kakor koze.

* **Mestna hranilnica Ljubljanska.** Ljubljansko mesto otvorilo je dne 1. oktobra t. l. v Ljubljani mestno hranilnico. Denar, vložen v to hranilnico, je varen, kolikor le mogoče, ker mesto je porok z vsem imetjem in z vsemi dohodki svojimi. Prav nujno pozivljemo vse zavedne gospodarje, naj vselej takrat, kadar vlagajo denar ali pa ga jemljejo na posodo, gredo v „mestno hranilnico“, ki ima pisarno zraven rotovža. Od te hranilnice, ki je „domača“, smemo se še kedaj kaj dobrega naupati, ničesar pa od stare hranilnice, ki zabi, da so jo osnovali odborniki kmetijske družbe, da je obogatela s kmečkimi krajcarji, a sedaj ji vse mrzi, kar je slovenskega, in se ji niti vredno ne zdi odgovoriti na prošnje kmetijske družbe.

* **Živinozdravnik gospod Majdič** naselil se je v Dolenjem Logatci. Deželni zbor priznal mu je 200 gld. letne podpore. Priporočamo gospodarjem gospoda Majdiča, da ga podpirajo ob njegovem poslovanji in to na korist živinarstva tamošnjega okraja.

* **Čebelarstvo.** Pri shodu nemških in avstrijskih čebelarjev, ki se je vršil od 1. do 4. septembra t. l. v Ratisboni (Regensburg), dobil je naš rojak in obče znani vzgledni čebelar v Mojstrani na Gorenjskem, g. M. Ambrožič, za svoje čebelarske zasluge prvo veliko srebrno državno svetinjo, premijo v znesku 40 mark in dve diplomi. G. M. Ambrožič pa je tudi dobil na letošnji svetovni razstavi v Parizu srebrno svetinjo in na gospodarski razstavi v Oseku v Slavoniji bronasto svetinjo. Lansko leto je dobil na razstavi v Bruslji pozlačeno srebrno in bronasto svetinjo in eden cekin, v Vratislavi častno diplomu, v Kremsu srebrno svetinjo in srebrno premijo,

v Buchsweilern častno diplomu in v Ljubljani srebrno državno svetinjo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglasilo.

Na podlogi deželnega zakona z dne 18. februarja 1885 l. (dež. zak. št. 13) se s tem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce najpozneje

do 1. decembra 1889

pri političnem okrajnem oblastvu, v katerega okoliši se nahaja stajališče žrebčev.

Dovoljeno je zglasti jih pismeno ali ustno; ob enem pa je naznaniti ime in priimek, potem stanovišče žrebčevega posestnika ter tudi plemo, starost, barvo in stajališče žrebčev.

Za žrebce sploh pod 4 leti in za nōriške žrebce pod 3 leti se ne dajo dopustila za spuščanje.

Kje in kedaj bode izborna komisija zglašene žrebce pregledavala in za nje dajala dopustila, dá se ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani dne 1. oktobra 1889.

C. kr. deželni predsednik
Winkler s. r.

Razglas.

Po prebližnji cenzitvi se bode na pomlad leta 1890. iz državne ameriške trtnice v Kostanjevici oddalo okolo 140.000 reznikov in 30.000 enoletnih ukoreninjenih trt vrste Riparie, 8000 reznikov in 1000 ukoreninjenih trt Solonis, potem 4000 reznikov in 1000 ukoreninjenih trt York Madeire ter tudi drugih vrst: kakor Rupestris, Othello, Elvira, Portalys, Huntington, Viala Noah, Cumingham, Gloire du Montpelier, vsake vrste kakih 200 do 1000 reznikov.

Da se bode vinogradnikom po možnosti moglo ustreči, bode od dneva po razglasu pa

do 15. novembra 1889. l.

po dotičnih občinskih pisarnah na razpolaganje zglašilne pole, v katere naj vinarji zapišejo svoje ime in priimek, stanovišče, hiš. št., potem število trt in ime trtne vrste. Tistim, kateri se bodo oglašili po 15. novembru, bode mogoče ustreči le, ako bode kaj zaloge ostalo.

Dosodanja cena je bila 6 gold. za 1000 komadov reznikov in 10 goldinarjev za 1000 komadov ukoreninjenih trt.

C. kr. okrajno glavarstvo v Krškem

7. oktobra 1889.

Poziv kranjskim gospodarjem, ki se pečajo s prasičjo rejo.

Podpisani odbor je ukrenil v seji dne 7. t. m. pospeševati tudi prasičjo rejo, in sicer hoče udomačiti boljše prasičje plemo. Vsled tega ukrepa bode oddajal

plemenske mladiče jorkširskega plemena

s sledečimi pogoji:

1. Prasički se bodo oddajali po dva, tri in morda tudi po štiri mesece stari, in sicer kakeršnih bode dobivati.

2. Cena prasičkom bode tolikokrat po 3 gld., po kolikor mesecev bodo stari, to je polovico cene, kajti odbor mora plačevati po 6 do 7 gld. za vsak mesec starosti.

3. Oddajali se bodo sami merjaseci ali pa s svinjami vred. Same svinje ne bode dobiti.

4. Kdor bode dobil prasiče, moral se bode zavezati:

a) da ga bode obdržal za plemo, dokler bo sposoben;

b) da bode naznanil podpisanemu odboru, kadar bode prasiča nehal rediti;

c) da bode merjasca puščal tudi k svinjam bližnjih gospodarjev, kolikor kaže umna prasičja reja, in da bode dotično pristojbino znižal za svinje, ki so udov kmetijske družbe kranjske.

Tisti gospodarji, ki žele imeti takih plemenskih prasičkov z gori navedenimi pogoji, vložijo naj prošnje

do 15. novembra t. l.

pri podpisanem odboru ter naj določno povedo, ali hočejo samo merjasce ali tudi svinjo.

Opomba: Jorkširsko plemo ima te prednosti, da je zelo rodovitno, da hitro raste, da je kmalu sposobno za plemo, da se izvršno debeli, ni izbireno za krmo ter postane tako težko, kakor nikdar domači prasiči. Te prednosti pokaže pa le, če je v snažnem in suhem hlevu, ki ni po zimi premrzl in po leti ne pretopen. Kdor nima takega hleva in kdor ne skrbi za snago prasičem, naj rajši ne poskusi z jorkširskimi prasiči.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 7. oktobra 1889.

Ivan Murnik s. r., predsednik.

Gustav Pirc s. r., tajnik.

INSERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalec“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

V pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

(Salendrove ulice št. 5)

dobiti je sledeče slovenske kmetijske knjige:

Dr. J. Bleiweis: **Nauk o umni živinoreji.** Cena 80 kr.

„ „ „ **Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne bolezni ozdravljati.** Cena 50 kr.

„ „ „ **Nauk klavno živino in meso ogledovati.** Cena 20 kr.

Gustav Pirc: **Mlekarstvo.** Cena 10 kr.

L. Porenta: **Novi kranjski panj po Dzierzonovi osnovi.** Cena 10 kr.

Adolf Trientl: **Stelja in gnoj.** Cena 10 kr.

W. Schleicher: **Živali kmetijstvu in gozdarstvu koristne.** Cena 10 kr.

M. Rant: **Opis najnavadnejih, sadjereji škodljivih mrčesov.** Cena 10 kr.
Dr. Simon Strupi: **Zininozdravništvo.** Cena 1 gld. 80 kr.

 Naročene knjige pošilja kmetijska družba po poštnem povzetju, kdor pa denar naprej pošlje doda naj tudi znesek za pošto

Proti boleznim v vratu,

hripavosti, kašlju, zlasti pri otrocih;

= proti boleznim v želodci in mehurji =

kakor tudi fina namizna kislina voda

je posebno priporočan

(12—19)

koroški rimski vrelec.

Na prodaj pri M. E. Supanu v Ljubljani in pri F. Dolenzu v Kranji

Najboljši, najcenejši naj- sigurnejši in najstarejši

GNOJIVO

za sladorno peso, hmelj, trto, krompir, lan, zelenjad, kakor za vse druge rastline
kakor tudi za vsako zemljo je

zgoščeni goveji gnoj

(Engrais de boenf)

Ta gnoj je pripoznan od kmetijskih veščakov, ima zajamčeno vsebino od organskega dušika, fosforove kisline in kalija ter ima v sebi preko 60% organske snovi.

Ta gnoj je iz l. c. kr. izključno prideligovane in patentovane avstro-ogerske tovarne za zgoščeni goveji gnoj v Temešvaru (Bratje Saxl.) (24-13)

GLAVNA PISARNA: Dunaj, III.; Rennweg Nr. 20/qu.

Uzorec in poučne knjižice se zastonj pošlejo.

Wilhelm Klenert

prej Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradci.

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izorno zalogo:

Vrtnice, visokodebelnatih in pritličnih; sadnega drevja, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, spalirje, kordone in enoletne požlahnitve; divjakov in podlag za pritlikovce; jagodnega sadja; lepoticnega drevja in grmovja, drevja (6-19)

Razpošiljatev pravilno imenovanih oepičev vseh vrst sadja.

Centenke je dobiti zastonj in franko.

Bolezni želodca

in spodnjih telesnih delov, jeter in vranice, zlata žila, zaprtje, vodenica in kronična driska zdravi se najvspešneje s Piccoli-jevo „Esenco za želodec“, koja je tudi izvrstno sredstvo proti glistam. Pošilja jo izdelovatelj lekarnar Piccoli v Ljubljani (na Dunajski cesti) proti poštnemu povzetju.

Izdelovatelj pošilja

esenco za želodec

v zabojskih po 12 steklenic za 1 gld. 36 kr., poštno stroške trpé p. t. naročniki. (11-20)

Posamezne steklenice dobijo se pa razven pri izdelovatelju lekarju PICCOLI-ju „pri Angelu“ v Ljubljani po 10 kr., tudi še pri lekarju Rizzoli-ju v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica

Varstvena znamka.

v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica

„Lubljanski zvon“.

(2-12)

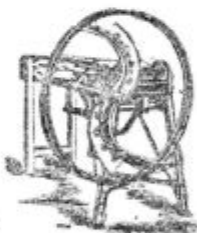
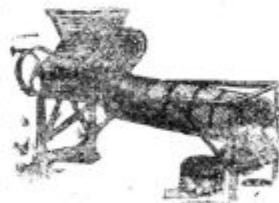
Stoji pol leta gld. 2.30, četrt leta gld. 1.15.

Založba tovarne

pri

Franju Detter-ju v Ljubljani

na starem trgu št. 1. nasproti železnemu mostu (v lastni hiši).

Ta se dobivajo najbolj različni kmetijski in drugi stroji in orodja n. pr. mlatilni stroji na vlačilo (Göpel) in na roko slamorezni, šivalni, potem stroji s katerimi se žito čisti in odbira, dalje malni, ki snajijo, žito trejo (šrotajo) in sadje mečkajo, potem otrgači za koruzo robkati in grozdje obirati, za vino in sadje, smrki (pumpe), dalje tudi trombe za gnojnico; stroji s katerimi se repa in korenje drobi, preproste in dvojne pluge, blagajnice, varne pred tatovi in ognjem, stroje za zehnanje in ožemanje po Strakosch in Bonerjevemu načinu i. t. d.

Kmetovalci, ki ne morejo precej plačati nakupno vsoto za prekoristne stroje i. t. d., morejo plačati tudi pozneje, na pr. o Vseh svetih, o Božiči i. t. d. Imam tudi za kmetijske stroje večega monterja (mašinista, ki se zastopi na sestavo strojev), ki je v stanu vsak stroj, bodisi, da ga goni človek, žival, voda ali par najboljše sestaviti ter ga prirejiti da dobro gre. To je velike vrednosti za kupca mojih strojev, zlasti ker jih monter skoraj nič ne stoji. (45-9)

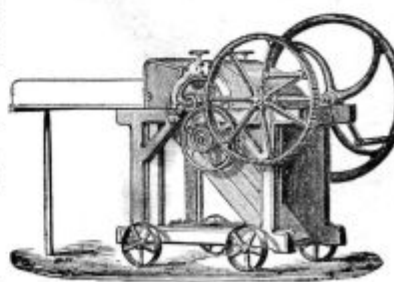
Jaz se tedaj priporočam za prav obilno nakupovanje, svarim pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupiti stroje od potovalcev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem uže marsikaterega gospodarja spravili v zadrego. —

Praviloma naj nikdo ne kupi reči, katere ni poprej videl, in če to ni mogoče, vsaj ne od ljudi ali od tvrčk, katere nihče ne pozna. Z neprevidnim postopanjem je bil uže osleparjen marsikater dober in pošten kmetovalec.

Moj popetnik Ivan Grebene ima mojo legalizovano, splošno pooblastilo, nanj se morejo kmetovalci popolnoma zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugače pa prosim se pismeno in z zaupanjem na me obrniti.

S spoštovanjem

Franc Detter.

Usojam si naznanjati, da pošiljamo svojo priznano izvrstno

uležano marcno in eksportno pivo

od sedaj ne le v sodih, temveč tudi v steklenicah naravnost iz pivovarne, in prosimo torej naročila na

pivo v steklenicah

pošiljati naravnost tvrdki naši.

Z zagotavljanjem najskrbnejše postrežbe se najuljudnejše priporočamo za mnogobrojna naročila.

Z velespoštovanjem

Bratje Kosler

v Ljubljani.

(64—2)

Dobivajo se tudi

tropinje in kali.

Semenarska postaja

K. Rambouseka v Zborovu, pošta Forbes na Češkem

ima na prodaj za prihodnjo jesensko setev skušena semena zimskega žita sledečih sort:

Požlahtneno menjalno pšenico.

Avstral. Albay pšenico z resjem.

Zborowsko menjalno rž.

Labradoraško rž.

Švedsko sneženo rž.

Montansko rž.

Kolosalno rž.

Probstajsko rž I. pridelek po originalnem semenu.

Naročitve izvršujejo se po vrsti, kakor doidejo in sicer v plombovanih vrečah.

Cenike dobi se na željo zastoj.

(52—3)

FRANJO MAJDIČ

diplomovan živinozdravnik

(65—1)

stanuje

pri gosp. F. Arkotu (vulgo Mesar-ji)

v Dolenjem-Logatci.

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetelni, ter orožni kovač in nožar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede. (14—19)

Pristni

logaški semenski grah

dobiti je pri

(58—4)

podružnici c. kr. kmetijske družbe kranjske v Dolenjem Logatci.

Andr. Druškovič

trgovina z železom, mestni trg št. 10,

priporoča po zelo nizki ceni okove za okna in vrata, štorje za štokadoranje, samokolnice, traverse in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi lepo in močno narejena

štedilna ognjišča in njih posamezne dele

Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železoliti gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo:

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

Tudi se dobiva zmerom sveži dovski mavec (Lengenfelder Gyps) za gnojenje polja.

(42—12)

